

РАК КАРТОПЛІ

Synchytrium endobioticum (Schilbersky) Percival

Одне з небезпечних захворювань картоплі - рак.

Його збудник - грибного походження *Synchytrium endobioticum*. Вперше спалах хвороби спостерігався наприкінці минулого століття на території тодішньої Австро-Угорщини. З тих пір рак картоплі широко поширився в багатьох країнах Європи, перекинувся й на інші континенти. На сьогоднішній день площа зараження Раком картоплі складає в Чернівецькій області складає 8.19 га. В Путильському та Вижницькому районах. В 2005 році в Чернівецькій області зменшилася площа зараження в порівнянні з 2002 роком на 243.57 га. Зменшення площ зараження стало можливим за рахунок впровадження ракостійких сортів картоплі, відведення земельних угідь під забудови та вирощування зернових на полях, де раніше були виявлені вогнища хвороби.

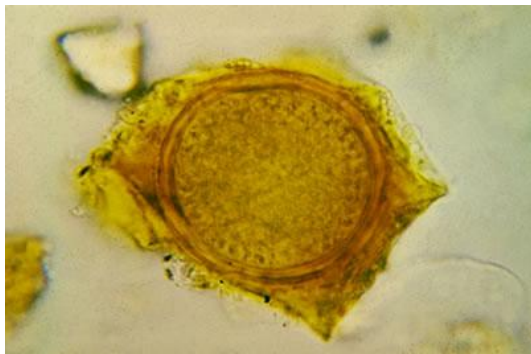
Треба сказати, що раком картоплі особливо сильно вражає при беззмінній культурі. І найчастіше це буває на присадибних ділянках, де картопля вирощується на тому самому місці рік у рік. Поруч, на полях колгоспів і радгоспів, де дотримують сівозмін і культивують ракостійкого сорту, шкідливість захворювання незначна й площі зараження невеликі.

Щоб успішно боротися із цією хворобою картоплі, головне - вчасно виявити вогнище зараження, поки в ґрунті не нагромадилися збудники інфекції. Ознака ураження картоплі раком - поява наростів на бульбах, столонах і кореневій шийці. При сильному розвитку захворювання такі нарости можуть утворюватися й на стеблі, листах, навіть на квітках. Коріння не пошкоджується, адже збудник пошкоджує тільки молоду, що росте тканину. Нарости - це клітини, що розростаються, навколо місця проникнення паразита. Величина наростів різна - від дрібної горошини до розміру самої бульби. Зовні нагадують, суцвіття кольорової капусти. Нарости раку картоплі на столонах і бульбах спочатку білого кольору, у міру старіння вони робляться темно-коричневими. На бадиллі нарости зелені, у них утвориться хлорофіл.

Рак на бульбах картоплі

Рідше спостерігаються інші ознаки захворювання раком - листовидні, гофровані й паршоподібні форми. Всі вони з'являються при несприятливих для розвитку гриба умовах. При листовидній формі раку з вічок бульби розвиваються м'ясисті листовидні нарости, що нагадують розтріснуту соснову шишку. При гофрованій формі поверхня бульб хвилеподібна-зморшкувата з напливами й поглибленнями. Паршовидна (або лишаче видна) форма характерна тим, що на поверхні бульб з'являються невеликі коростинки начебто парші. До кінця літа нарости й уражені бульби загнивають у ґрунті.

Гриб, що викликає ураження картоплі раком, відноситься до внутрішньоклітинних паразитів. Міцелію не утворює. У циклі розвитку гриба спостерігаються зимові, або спочиваючі, спори, за допомогою них паразит зберігається й поширюється в природі. Якщо через мікроскоп розглянути зооспору, виявимо, що вона має товсту тришарову оболонку, що дозволяє збудникові добре переносити несприятливі умови зими. З настанням весни, коли встановлюється стійке тепло, зооспори проростають, утворюючи 200 й 300 рухливих одноджгутикових зооспор. Вони й вражають клітини рослин. Треба мати на увазі, що не всі зооспори проростають одночасно. Через високий ступінь стійкості до несприятливих умов зовнішнього середовища вони можуть ряд років жити в ґрунті, зберігаючи хвороботворність і небезпеку для картоплі. Дослідженнями встановлено: вогнище зараження в ґрунті зберігався 30 років. Коли на цій ділянці знову висадили картоплю, третина бульб була сильно уражена раком.

Саме через шкідливість і високу життєздатність гриба рак картоплі є карантинним захворюванням у багатьох країнах світу, у тому числі в нас.

Шляхи поширення збудника.

Найчастіше рак картоплі поширюється із зараженими бульбами або бульбами сортів, що не вражають, забрудненими часточками зараженого ґрунту. І не тільки з бульбами розноситься хвороботворний гриб, але й із цибулинами, коренеплодами, саджанцями й розсадою, вирощеними на зараженій ділянці. Ґрунт, що пристав до ґрунтообробних знарядь і до інвентарю, а також до взуття людей і копитам тварин, до тари, може створити нове вогнище захворювання.

Іноді зооспорангії гриба переносяться з більше піднесених заражених ділянок потоками поталих і дощових вод. При згодовуванні худобі зараженої картоплі в сирому виді зооспорангії, пройшовши травний тракт, залишаються життєздатними й із гноєм знову попадають у ґрунт, заражаючи його.

Останнім часом почастишали випадки завезення на індивідуальні ділянки насінної картоплі з місць, що є вогнищами раку. Порушення карантинних правил може повести до росту заражених площ, що призводить до значної втрати врожаю.

Тим часом захворювання легко розпізнається. На ділянці, зараженій раком картоплі, строго дотримуйте карантинних правил. Всі уражені бульби й бадилля картоплі з такої ділянки закопуйте в яму (не менш 1 м глибиною), попередньо знезаразивши хлорним вапном, формаліном або гасом. А ще краще все це спалити. Неуражені бульби використайте лише на продовольчі цілі (на їхнім забрудненому ґрунті поверхні можуть бути збудники раку).

Боротьба із цією підступною хворобою.

Головне тут - вирощування ракостійких сортів, які перешкоджають розвитку хвороби. Чистосортні посадки ракостійких сортів повністю очищають ґрунт від інфекції за 5-6 років. Необхідно вчасно видаляти домішки сприйнятливих до раку сортів картоплі.

У зоні ураження раком картоплі знищуються уражені посадки картоплі радикальним методом з негайним спалюванням викопаних рослин та дезінфекцією засобів та інвентарю. - дотримання сівозміни, знищення рослинних решток та бур'янів, вирощування стійких сортів до раку картоплі. Основний метод контролю хвороби – ротація, чистий пар, а також внесення органічних добрив та глибока оранка.